Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 22. februarja 2018*

„Neizpolnitev obveznosti države – Direktiva 91/271/EGS – Čiščenje komunalne odpadne vode – Sodba Sodišča, s katero je bila ugotovljena neizpolnitev obveznosti – Neizvršitev – Člen 260(2) PDEU – Denarne sankcije – Pavšalni znesek – Denarna kazen“

V zadevi C-328/16,

zaradi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 260(2) PDEU, vložene 10. junija 2016,

Evropska komisija, ki jo zastopajo G. Zavvos, E. Manhaeve in D. Triantafyllou, agenti, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožeča stranka,

proti

Helenski republiki, ki jo zastopa E. Skandalou, agentka, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožena stranka,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi L. Bay Larsen, (poročevalec), predsednik senata, J. Malenovský, M. Safjan, D. Šváby in M. Vilaras, sodniki,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodni tajnik: R. Schiano, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 22. junija 2017,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: grščina.

Sodbo

1 Evropska komisija s tožbo Sodišču predlaga, naj:

– ugotovi, da Helenska republika s tem, da ni sprejela vseh ukrepov za izvršitev sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), ni izpolnila obveznosti iz člena 260(1) PDEU;

– Helenski republiki naloži, naj Komisiji plača predlagano denarno kazen v višini 34.974 EUR za dan zamude pri izvršitvi sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), od dneva, ko bo izrečena sodba v tej zadevi, do dneva, ko bo izvršena sodba z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385);

– Helenski republiki naloži, naj Komisiji plača dnevni pavšalni znesek v višini 3828 EUR od dneva razglasitve sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385) do dneva, ko bo izrečena sodba v tej zadevi, oziroma do dneva, ko bo izvršena sodba z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), če se bo to zgodilo prej, in

– Helenski republiki naloži plačilo stroškov.

Pravni okvir

2 Direktiva Sveta z dne 21. maja 1991 o čiščenju komunalne odpadne vode (91/271/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 26), kakor je bila spremenjena z Direktivo Komisije 98/15/ES z dne 27. februarja 1998 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 4, str. 27, v nadaljevanju: Direktiva 91/271), v skladu z njenim členom 1 ureja zbiranje, čiščenje in odvajanje komunalne odpadne vode ter čiščenje in odvajanje odpadne vode iz določenih industrijskih sektorjev. Njen cilj je varstvo okolja pred škodljivimi vplivi odvajanja komunalne odpadne vode.

3 V členu 2, točka 1, te direktive je „komunalna odpadna voda“ opredeljena kot „odpadn[a] vod[a] iz gospodinjstev ali mešanic[a] odpadne vode iz gospodinjstev s tehnološko odpadno vodo in/ali s padavinsko vodo“. Ta člen v točki 4 opredeljuje tudi „aglomeracijo“ kot območje, kjer je poseljenost in/ali gospodarska aktivnost zgoščena v tolikšni meri, da je možno zbiranje odpadne vode in odvajanje v komunalno čistilno napravo ali končno mesto izpusta, ter v točki 6 populacijski ekvivalent (v nadaljevanju: PE) kot „organsko, biološko razgradljivo breme, ki ima petdnevno biokemijsko porabo kisika (BPK5) 60 g kisika na dan“. V točki 8 navedenega člena je „sekundarno čiščenje“ opredeljeno kot „čiščenje komunalne odpadne vode po postopku, ki večinoma vključuje biološko čiščenje s sekundarnim posedanjem, ali drug postopek, v katerem se upoštevajo zahteve, določene v tabeli 1 Priloge I“.

4 Člen 3(1) navedene direktive določa:

„Države članice za vse aglomeracije zagotovijo kanalizacijske sisteme za komunalno odpadno vodo […]

Države članice za komunalne odpadne vode, ki se odvajajo v sprejemne vode, ki štejejo med ‚občutljiva območja‘, kot so opredeljena v členu 5, zagotovijo kanalizacijske sisteme najkasneje do 31. decembra 1998 za aglomeracije s PE[,] večjim od 10000.

Če ureditev kanalizacijskega sistema ni upravičena, bodisi ker ne bi bilo ustrezne koristi za okolje bodisi ker bi bili stroški previsoki, se uporabijo individualni sistemi ali drugi primerni sistemi, ki dosežejo enako raven varstva okolja.“

5 Splošna pravila, ki se uporabljajo za komunalno odpadno vodo, so v členu 4 te direktive, ki v odstavku 1 določa:

„Države članice zagotovijo, da bo komunalna odpadna voda, ki vstopa v kanalizacijske sisteme, pred izpustom obdelana v sekundarnem postopku čiščenja ali primerljivem postopku, kot sledi:

– najkasneje do 31. decembra 2000 za vse izpuste iz aglomeracij s PE[,] večjim od 15000,

[…]“

6 Člen 5(1) in (2) Direktive 91/271 določa:

„1. Za namene iz odstavka 2 države članice do 31. decembra 1993 opredelijo občutljiva območja v skladu z merili, določenimi v Prilogi II.

2. Države članice zagotovijo, da bodo komunalne odpadne vode, ki se dovajajo v kanalizacijske sisteme, pred izpustom v občutljiva območja podvržene strožjemu postopku čiščenja, kot je tisti, opisan v členu 4, in sicer najkasneje do 31. decembra 1998 za vse aglomeracije s PE[,] večjim od 10000.“

Sodba z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385)

7 Sodišče je v sodbi z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), odločilo, da Helenska republika s tem, da ni sprejela ukrepov, potrebnih za vzpostavitev kanalizacijskih sistemov za komunalno odpadno vodo v regiji Thriasio Pedio, in s tem, da za komunalno odpadno vodo v navedeni regiji pred njenim izpustom v občutljivo območje Elevzinskega zaliva ni določila strožjega postopka čiščenja, kot je postopek sekundarnega čiščenja, ni izpolnila obveznosti iz členov 3(1), drugi pododstavek, in 5(2) Direktive 91/271.

Predhodni postopek in postopek pred Sodiščem

8 Službe Komisije so v okviru nadzora nad izvršitvijo sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), grške oblasti v dopisu z dne 6. avgusta 2004 zaprosile za informacije o ukrepih, sprejetih za izvršitev te sodbe.

9 Ti organi so v dopisu z dne 14. junija 2005 službam Komisije posredovali časovni načrt o izvršitvi del, potrebnih za uskladitev z navedeno sodbo. V skladu s tem časovnim načrtom bi moral kanalizacijski sistem za komunalno odpadno vodo v regiji Thriasio Pedio začeti delovati 20. junija 2009.

10 Komisija je v uradnem opominu z dne 10. aprila 2006 grškim organom navedla, da do uskladitve z zahtevami iz sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), še ni prišlo.

11 Grški organi so z več dopisi v odgovor poudarili rok, določen v odločbah Komisije o odobritvi sofinanciranja projektov za zagotovitev te skladnosti iz Kohezijskega sklada, in sicer 31. december 2009. Grški organi so v odgovoru z dne 29. junija 2006 zlasti trdili, da bo ta rok, kljub ugotovljenim zamudam, spoštovan. Poleg tega so grški organi Komisijo obvestili o tem, da bo zamudo lahko povzročil predlog za izdajo začasne odredbe zoper rezultat javnega razpisa, ki so ga začeli v tem okviru.

12 Helenska republika je menila, da bi morala biti sodba z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), izvršena z izvedbo različnih projektov:

– vzpostavitev centra za čiščenje komunalne odpadne vode (v nadaljevanju: čistilna naprava);

– izgradnja glavnih kanalizacij za omrežje komunalne odpadne vode (v nadaljevanju: glavno omrežje);

– izgradnja cevovodov za omrežje komunalne odpadne vode (v nadaljevanju: sekundarno omrežje);

– priključitev različnih stanovanj in industrijskih obratov regije Thriasio Pedio, zlasti aglomeracij Aspropyrgos, Elevzina, Mandra in Magoula, na omrežje komunalne odpadne vode (v nadaljevanju: terciarno omrežje).

13 Grški organi so v poznejših odgovorih Komisijo obvestili, da se izgradnja glavnega omrežja nadaljuje z zamudo zaradi tehničnih težav in da se je izgradnja sekundarnega omrežja zavlekla zaradi tožbe, vložene pri Symvoulio tis Epikrateias (državni svet, Grčija).

14 Grški organi so se ob sklicevanju na številne pravne in tehnične težave, ki so ovirale napredovanje del za uskladitev, zaprosili za podaljšanje roka, določenega v odločbah o njihovem sofinanciranju, in so k tej prošnji priložili nov časovni načrt za izvedbo teh del. V skladu s tem časovnim načrtom bi morala biti gradnja glavnega omrežja in čistilne naprave končana 31. julija 2010, gradnja sekundarnega omrežja pa 1. avgusta 2010.

15 Komisija je 2. februarja 2009 na Helensko republiko naslovila obrazloženo mnenje, 7. maja 2010 pa dodatni uradni opomin.

16 Grški organi so Komisijo z več dopisi v odgovor ter na sestankih med julijem 2010 in februarjem 2015 obveščali o razvoju dogodkov.

17 Tako so grški organi Komisijo v dopisu z dne 27. novembra 2012 obvestili, da čistilna naprava v okviru poskusne faze deluje od 27. julija 2012, obratuje pa od 27. novembra 2012. Sekundarno in terciarno omrežje pa še nista bili končani, čeprav je bilo prvo od teh omrežij, razen njegovega dela, ki služi aglomeraciji Elevzina, in sicer sektorju Kato Elevzina, skoraj končano.

18 Grški organi so med marcem 2013 in avgustom 2015 Komisijo glede terciarnega omrežja redno obveščali o tem, da stopnja zbiranja komunalne odpadne vode zaradi notranjih težav ni dosegla zadovoljive ravni, zbrane je bilo le 28 % te vode.

19 Komisija ob vložitvi te tožbe ugotavlja, da čeprav je od razglasitve sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), preteklo dvanajst let, je Helenska republika še vedno ni v celoti izvršila.

20 Poleg tega naj Komisija od pristojnih nacionalnih organov ne bi prejela nobenega zanesljivega časovnega načrta, na podlagi katerega bi bilo mogoče oceniti, kdaj bi lahko prišlo do resničnega napredka. Poleg terciarnega omrežja naj tudi sekundarno omrežje ne bi bilo končano, zlasti njegov del, ki služi sektorju Kato Elevzina v aglomeraciji Elevzina. Komisija meni, da arheoloških odkritij, na katera se sklicuje Helenska republika, ni mogoče opredeliti kot „višjo silo“, ki bi upravičevala tako zamudo pri izvedbi del.

21 Komisija ugotavlja, da razen odgovora grških organov z dne 27. novembra 2012, ni prejela nobenega podatka, ki bi dokazoval, da je bil za komunalno odpadno vodo, ki so jo zbrali, uporabljen strožji postopek čiščenja, kot je postopek sekundarnega čiščenja. Za ugotovitev, ali je bilo čiščenje odpadne vode zadostno, pa bi morali grški organi dokazati dobro delovanje čistilne naprave v obdobju dvanajstih mesecev, z odvzemi vzorcev, opravljenimi v skladu s Prilogo I, oddelek D, k Direktivi 91/271, ki kažejo

odstotek znižanja BPK5 in KPK v skladu z zahtevami iz te direktive glede postopka sekundarnega čiščenja ter glede postopka terciarnega čiščenja odstotek znižanja dušika v skladu s tabelo 2 Priloge I k navedeni direktivi.

22 Ker je Komisija v teh okoliščinah menila, da do uskladitve s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), še ni prišlo, je vložila to tožbo.

Neizpolnitev obveznosti

Trditve strank

23 Komisija ugotavlja, da bi morala Helenska republika najpozneje do 31. decembra 1998 sprejeti ukrepe, potrebne za zbiranje in čiščenje komunalne odpadne vode v regiji Thriasio Pedio, v skladu s členom 3(1), drugi pododstavek, in členom 5(2) Direktive 91/271, pred njihovim izpustom v občutljivo območje Elevzinskega zaliva.

24 Helenska republika v odgovoru na tožbo trdi, da je bila sodba z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), izvršena in da zato tožba Komisije ni utemeljena.

25 V zvezi s tem ta država članica trdi, da bi čiščenje komunalne odpadne vode zadevne regije moralo biti opravljeno z izgradnjo čistilne naprave ter glavnega, sekundarnega in terciarnega omrežja.

26 Najprej, izgradnja čistilne naprave ter glavnega in sekundarnega omrežja naj bi se začela pred vložitvijo tožbe v zadevi, v kateri je bila izrečena sodba z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385).

27 V zvezi s tem naj bi grški organi Komisiji predložili prošnje za sofinanciranje teh del, ki jim je zadnja ugodila decembra 2004.

28 Helenska republika opozarja, da so odzivi lokalnega prebivalstva in vložitev tožbe pred Sodiščem povzročili precejšnjo zamudo pri izgradnji čistilne naprave.

29 Ta naj bi bila končno zgrajena 7. aprila 2011, naprava pa naj bi po poskusnem obdobju obratovala šele od 27. novembra 2012.

30 Za zagotovitev celovitejšega spremljanja delovanja čistilne naprave naj bi se odvzeli reprezentativni vzorci komunalne odpadne vode na njenem vtoku in iztoku. Dobljeni rezultati naj bi dokazovali, da je bil za to vodo uporabljen strožji postopek čiščenja, kot je sekundarni postopek čiščenja. V zvezi s tem je ta država članica Sodišču predložila podatke od 27. novembra 2012 in do 28. julija 2016, ki naj bi dokazovali, da je čiščenje vode v skladu z zahtevami iz Direktive 91/271.

31 Dalje Helenska republika glede glavnega omrežja trdi, da so arheološka izkopavanja in odkritja ter različne tehnične težave, čeprav so bili glavni zbiralniki zgrajeni, zavlekle izgradnjo tega omrežja na ozemlju aglomeracije Elevzina.

32 Poleg tega Helenska republika, kar zadeva sekundarno omrežje, trdi, da so sodni postopki, tehnične težave, slabi hidrogeološki pogoji ter arheološka izkopavanja in odkritja povzročili veliko zamudo pri izgradnji tega omrežja in so preprečili gradnjo nekaterih njegovih delov. Iz tega naj bi izhajalo, da je sekundarno omrežje v celoti zgrajeno, razen dela, ki se nahaja v sektorju Kato Elevzina aglomeracije Elevzina, in naj bi tako služilo 95 % PE regije Thriasio Pedio.

33 Helenska republika pa pojasnjuje, da čiščenje odpadne vode iz sektorja Kato Elevzina trenutno zagotavlja čistilna naprava za odpadne vode v Metamorfosi in da zato ne prihaja do izpusta neprečiščene odpadne vode v površinske vode.

34 Nazadnje, nezadostno število priključkov na terciarno omrežje, izračunano s PE, naj bi bilo povezano z dejstvom, da bi morali strošek priključka nositi lastniki nepremičnin ob pomoči države, saj zaradi ekonomske krize ta država ni mogla financirati teh priključkov brez sodelovanja prebivalcev. Ti pa naj ne bi mogli zagotoviti sredstev za navedene priključke na kanalizacijsko omrežje.

35 V teh okoliščinah naj bi število priključkov na terciarno omrežje dosegalo 45 % PE regije Thriasio Pedio.

36 Vendar Helenska republika pojasnjuje, da se komunalna odpadna voda gospodinjstev, ki niso priključena, zbira v rezervoarjih in septičnih jamah, preden se jo v cisternah odpelje v sosednje čistilne naprave, da se tam obdela.

37 Komisija je v repliki navedla, da je treba, kot je priznala sama Helenska republika, sekundarno in terciarno omrežje še dokončati.

38 Tako vztraja pri svojih očitkih in ponavlja, da Helenska republika še ni izvršila sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385).

39 Ta institucija ugotavlja, da ji je ta država članica v odgovoru na tožbo končno poslala rezultate zahtevanih vzorcev. Komisija se na tem mestu strinja, da ti rezultati dokazujejo, da čistilna naprava deluje ustrezno in da se za trenutno vso zbrano komunalno odpadno vodo uporablja postopek čiščenja v skladu z zahtevami iz Direktive 91/271.

40 Komisija pa glede sekundarnega omrežja opozarja, da Helenska republika sama priznava nujnost dokončanja njegove izgradnje. Od 198 km predvidenih cevovodov naj bi jih bilo namreč postavljenih le 184, saj cevovodi v sektorju Kato Elevzina v aglomeraciji Elevzina manjkajo.

41 Komisija se glede terciarnega omrežja na podlagi elementov, ki jih je Helenska republika predložila v odgovoru na tožbo, strinja z dejstvom, ki ga je navedla ta država članica, da je 45 % PE regije Thriasio Pedio priključenih nanj, zato je bil za komunalno odpadno vodo, zbrano na ta način, uporabljen ustrezen postopek čiščenja.

42 Helenska republika pa naj še vedno ne bi dokazala, da je ostalih 55 % PE te regije priključenih za namene čiščenja v skladu z Direktivo 91/271. Razen navedb o čistilni napravi v Metamorfosi, ki naj bi prejela le 5 % bremena, izraženega v PE, naj ta država članica namreč ne bi predložila nobenega dokaza o dobrem delovanju, čeprav začasnem, začasnega sistema, ki ga je vzpostavila.

43 Ta institucija meni, da je, čeprav naj bi Helenska republika dokazala, da sistem deluje pravilno, ta okoliščina le olajševalna okoliščina, in ne pomeni uskladitve s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385).

44 Helenska republika v dupliki še vedno trdi, da je bila sodba z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), izvršena in da zato tožba Komisije ni utemeljena.

45 V zvezi s sekundarnim omrežjem ta država članica priznava, da ostaja le še zelo majhen del, ki ga je treba zgraditi.

46 Glede priključkov prebivalcev regije Thriasio Pedio na terciarno omrežje naj bi bilo iz informacij, ki so jih predložile zadevne aglomeracije Elevzina, Aspropyrgos, Mandra in Magoula, razvidno, da naj bi število zasebnih priključkov stalno naraščalo.

47 Poleg tega naj bi zasebne družbe glede 49,3 % PE regije Thriasio Pedio, ki še niso, kot je navedla ta država članica na obravnavi, priključeni na kanalizacijska omrežja, odpadno vodo s cisternami prevažale v sosednjo čistilno napravo. Čeprav se vodi evidenca podatkov o konvojih cistern, ki pridejo do naprave, pa se informacije o izvoru odpadne vode in kontaktni podatki lastnika ne hranijo, razen če gre za tekoče industrijske odpadke.

Presoja Sodišča

48 Za ugotovitev, ali je Helenska republika sprejela vse potrebne ukrepe za uskladitev s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), v skladu z obveznostjo iz člena 260(1) PDEU, je treba preveriti, ali je ta država članica v celoti spoštovala določbe člena 3(1), drugi pododstavek, in člena 5(2) Direktive 91/271, natančneje tako, da je sprejela ukrepe, potrebne za vzpostavitev kanalizacijskega sistema za komunalno odpadno vodo v regiji Thriasio Pedio, in da je za komunalno odpadno vodo navedene regije pred njenim izpustom v občutljivo območje Elevzinskega zaliva določila strožji postopek čiščenja, kot je postopek sekundarnega čiščenja iz člena 4 te direktive.

49 Glede postopka neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 260(2) PDEU je treba kot referenčni datum za presojo obstoja take neizpolnitve obveznosti uporabiti dan izteka roka, določenega v uradnem opominu, ki je bil izdan na podlagi te določbe (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 36).

50 Komisija je v tej zadevi, kot je bilo navedeno v točki 15 te sodbe, Helenski republiki 7. maja 2010 v skladu s postopkom iz člena 260(2) PDEU poslala dodatni uradni opomin, zato je referenčni datum, ki je naveden v prejšnji točki, dan izteka roka, ki je določen v tem opominu, in sicer 7. julij 2010.

51 Vendar ni sporno, da komunalna odpadna voda regije Thriasio Pedio na ta dan pred njenim izpustom v občutljivo območje Elevzinskega zaliva še ni bila zbrana in obdelana v skladu z zahtevami člena 3(1), drugi pododstavek, in člena 5(2) Direktive 91/271. Kot je namreč razvidno iz odgovora na tožbo te države članice, je bila čistilna naprava zgrajena po navedenemu datumu, saj je bila dokončana šele 7. aprila 2011 in je naprava po poskusnih obdobjih obratovala šele od 27. novembra 2012.

52 Helenska republika vsekakor priznava, prvič, da sekundarno kanalizacijsko omrežje še ni bilo v celoti končano, saj sektor Kato Elevzina v aglomeraciji Elevzina še nima takega omrežja, in drugič, da vsi prebivalci regije Thriasio Pedio niso priključeni na terciarno omrežje.

53 V zvezi s trditvijo Helenske republike glede težav, ki naj bi jih ta država članica imela pri usklajevanju s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), je treba opozoriti, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča država članica ne more sklicevati na notranje težave, da bi upravičila neizpolnjevanje obveznosti, ki jih nalaga pravo Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 4. maja 2017, Komisija/Združeno kraljestvo, C-502/15, neobjavljena, EU:C:2017:334, točka 48).

54 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da Helenska republika s tem, da ni sprejela vseh ukrepov, potrebnih za izvršitev sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), ni izpolnila obveznosti iz člena 260(1) PDEU.

Denarne sankcije

55 Komisija predlaga, naj se Helenski republiki naloži plačilo denarne kazni in pavšalnega zneska.

56 V zvezi z zneskom navedene denarne kazni in pavšalnega zneska se Komisija opira na svoje sporočilo z dne 13. decembra 2005 z naslovom „Izvajanje člena [260 PDEU]“ (SEC(2005) 1658), kakor je bilo posodobljeno s sporočilom Komisije C(2015/C 257/01) 6767 z dne 6. avgusta 2015 z naslovom

„Posodobitev podatkov, ki se uporabljajo za izračun pavšalnih zneskov in denarnih kazni, ki jih bo Komisija predlagala Sodišču v postopkih za ugotavljanje kršitev“ (v nadaljevanju: sporočilo Komisije z dne 13. decembra 2005).

Denarna kazen

Trditve strank

57 Komisija se v skladu s točko 6 sporočila z dne 13. decembra 2005 opira na tri glavna merila za določitev zneska denarne kazni, ki ga predlaga Sodišču, in sicer na težo kršitve, njeno trajanje in potrebo po zagotovitvi odvračalnega učinka sankcije, da se preprečijo ponovne kršitve.

58 Komisija v zvezi s težo ugotovljene kršitve poudarja, da izpust neprečiščene odpadne vode na površje povzroča onesnaženje, ki se kaže v neuravnoteženosti kisika, vnos hranilnih snovi pa še posebej škoduje kakovosti teles površinskih voda in njihovih ekosistemov. Poleg tega bi lahko izpust take komunalne odpadne vode znatno vplival na javno zdravje.

59 Poleg tega bi nepopolna izvršitev sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), škodila možnosti prebivalcev, da uporabljajo telesa površinske vode, ki so dovolj čista, da omogočala izvajanje prostočasnih dejavnosti.

60 Komisija glede komunalne odpadne vode, ki ni bila dovolj očiščena, poudarja, da zgolj sekundarni postopek čiščenja ni dovolj za preprečevanje tveganja onesnaženja in poslabšanja kakovosti vode in sosednjih ekosistemov, če so bile sprejemne vode priznane kot občutljivo območje v skladu s členom 5 Direktive 91/271. Vendar kljub prizadevanjem in ukrepom, ki so jih sprejeli grški organi, naj 72 % komunalne odpadne vode ne bi bilo zbrane v skladu z zahtevami iz Direktive 91/271, tako da neizpolnitev obveznosti v zvezi s tem, ugotovljena v sodbi z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), obstaja še naprej.

61 Komisija meni, da bi bilo prizadevanja grških organov, zlasti od razglasitve sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), mogoče šteti za olajševalne okoliščine. Čistilna naprava naj bi namreč danes obratovala, glavno kanalizacijsko omrežje in tudi sekundarno omrežje, razen sektorja Kato Elevzina, naj bi bilo zgrajeno.

62 Vendar pa Komisija meni, da so te olajševalne okoliščine v veliki meri izničene z oteževalnimi okoliščinami v tej zadevi. Od razglasitve sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), naj bi namreč preteklo več kot dvanajst let. Povedano drugače, Helenska republika naj bi imela od uvedbe postopka za ugotavljanje kršitev na voljo več kot šestnajst let, da bi se uskladila z zahtevami iz Direktive 91/271. Poleg tega Komisija nima okvirnega časovnega načrta ali zanesljivih podatkov, na podlagi katerih bi lahko natančno določila dan, ko bo Helenska republika zaključila izvajanje vseh ukrepov za uskladitev z vsemi zahtevami iz sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385).

63 Zato Komisija glede na pomen pravil prava Unije, ki so predmet neizpolnitve obveznosti, ugotovljene v zvezi s tem v sodbi z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), na posledice te neizpolnitve za splošne in posamične interese, na olajševalno okoliščino, povezano z napredkom, doseženim do sedaj, na oteževalne okoliščine, ki izhajajo iz negotovosti glede datuma, ko bo Helenska republika v celoti izvršila to sodbo, jasnosti kršenih določb Direktive 91/271 in ponavljajočega se kršitvenega ravnanja Helenske republike glede spoštovanja predpisov Unije na področju okolja in spoštovanja sodb Sodišča, predlaga koeficient teže kršitve 5, izračunan v skladu z navedbami iz sporočila z dne 13. decembra 2005.

64 Komisija v zvezi s trajanjem kršitve opozarja, da je Sodišče sodbo Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), izreklo 24. junija 2004, Komisija pa je tožbo na podlagi člena 260(2) PDEU vložila 19. novembra 2015. Ker je preteklo 137 mesecev, Komisija predlaga, naj se koeficient trajanja na lestvici od 1 do 3 določi na 3.

65 Nazadnje ta institucija glede koeficienta zmožnosti plačila tožene države članice, ki se imenuje faktor „n“, opozarja, da je v sporočilu z dne 13. decembra 2005 za Helensko republiko določen koeficient 3,48.

66 Komisija trdi, da je v skladu s formulo, ki je bila navedena v tem sporočilu, dnevna denarna kazen enaka enotni pavšalni osnovi v višini 670 EUR, pomnoženi s koeficientom teže, koeficientom trajanja in s faktorjem „n“. Tako v tem primeru predlaga dnevno denarno kazen v višini 34.974 EUR.

67 Vendar ta institucija meni, da bi bilo ustrezno postopno zmanjšati denarno kazen glede na napredek pri izvrševanju sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385). Zato predlaga, da se v skladu s točko 13.2 navedenega sporočila uporabi dnevna denarna kazen, ki se zmanjšuje, katere dejanski znesek bi bilo treba izračunati na koncu vsakega šestmesečnega obdobja, tako da se celotni znesek, ki se nanaša na taka obdobja, zniža za odstotek, ki ustreza deležu PE, ki je bil ob koncu zadevnega obdobja usklajen s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385).

68 Komisija v zvezi s tem v tožbi pojasnjuje, da je delež prebivalstva zadevne regije, ki nima kanalizacijskih sistemov in sistemov za čiščenje v skladu z zahtevami člena 3(1), drugi pododstavek, in člena 5(2) Direktive 91/271, v času vložitve tožbe ustrezal skupnemu PE 35.883, in v repliki, da je bila ta številka 27.500.

69 Komisija meni, da bi bilo treba za ugotovitev dokončnega zneska dnevne denarne kazni upoštevati vsako enoto PE, dejansko usklajeno z zahtevami Direktive 91/271, potem ko Helenska republika tej instituciji predloži podatke, ki dokazujejo, da je bila ta uskladitev opravljena.

70 Helenska republika trdi, da niti teža niti trajanje kršitve niti njeno sodelovanje in skrbnost, ki ju je izkazala med postopkom, niti napredek pri izvršitvi sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), ne upravičujejo naložitve denarne kazni. Helenska republika, podredno, izpodbija metodo njenega izračuna.

71 Ta država članica tako meni, da je znesek predlagane denarne kazni nesorazmeren glede na težo kršitve, katere vplivi na okolje zaradi neizpolnitve posebnih obveznosti, ki izhajajo iz Direktive 91/271, niso bili natančno ocenjeni.

72 Helenska republika meni, da je sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), izvršila tako, da je izvedla dela, potrebna za izvršitev te sodbe.

73 Glede teže in trajanja kršitve naj predlog Komisije, naj se uporabi koeficient 5, ne bi upošteval dejstva, da je bila prav navedena sodba že izvršena. V zvezi s tem ta država članica meni, da škoda za zdravje ljudi v tem primeru ni dokazana, ker se komunalna odpadna voda gospodinjstev, ki niso priključena na sekundarno omrežje, ne izpušča neposredno in nenadzorovano v sprejemne vode, temveč se jo, preden se v cisternah odpelje v sosednje obratujoče čistilne naprave, da bi se tam obdelala, zbere v rezervoarjih in septičnih jamah. Ta koeficient teže naj bi bil poleg tega pretiran glede na koeficient, ki ga je predlagala Komisija in ki ga je Sodišče uporabilo v zadevi, v kateri je bila izrečena sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska (C-557/14, EU:C:2016:471).

74 Poleg tega naj bi Komisija neutemeljeno trdila, da lahko domnevno nepopolna izvršitev sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), ogrozi izvajanje drugih direktiv Unije ali ima vpliv na splošne ali posebne interese v tej zadevi.

75 Helenska republika izpodbija tudi trditve Komisije, da naj bi ta država članica ponavljala kršitve na tem področju prava Unije.

76 V tej zadevi Helenska republika meni, da je dokazala, prvič, da se za komunalno odpadno vodo v regiji Thriasio Pedio uporablja strožji postopek čiščenja – kot je postopek sekundarnega čiščenja – ki omogoča odstranitev fosforja in dušika, ter drugič, da so deležu prebivalstva, ki še ni priključen zaradi arheoloških izkopavanj ali finančnih težav, na voljo čistilne naprave za odpadne vode v Metamorfosi.

77 Ker naj bi Helenska republika odpravila ali vsaj bistveno zmanjšala škodljiv vpliv na okolje, ki izhaja iz neizpolnitve obveznosti, ugotovljene s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), Helenska republika predlaga, naj Sodišče, če bi ji moralo naložiti denarno kazen, njen znesek izračuna na podlagi koeficienta teže kršitve 1.

78 Poleg tega navedena denarna kazen ob upoštevanju okoliščin obravnavane zadeve ne bi bila sorazmerna glede na trajanje kršitve in glede na zmanjšano zmožnost plačila Helenske republike zaradi gospodarske krize, ki jo je ta utrpela.

79 Ta država članica namreč meni, da bi bilo treba ob upoštevanju dejstva, da je treba zgraditi le še 5 % sekundarnega omrežja in da je Helenska republika že sprejela potrebne ukrepe v ta namen, za izračun morebitne denarne kazni določiti koeficient trajanja 1.

80 Glede zmožnosti plačila navedene države članice je njen bruto domači proizvod (BDP) med letoma 2010 in 2016 padel za 25,5 %.

81 Nazadnje, če bi Sodišče Helenski republiki naložilo denarno kazen, ta predlaga, da se potrdi predlog Komisije, naj se uporabi denarna kazen, ki se znižuje glede na fazo izvršitve sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), in se njen znesek izračuna za vsak polletni obrok.

Presoja Sodišča

82 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča je naložitev denarne kazni načeloma utemeljena le, če neizpolnitev obveznosti, ki izhaja iz neizvršitve predhodne sodbe, traja do presoje dejanskega stanja s strani Sodišča (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 61 in navedena sodna praksa).

83 V zvezi s tem je treba poudariti, da je Helenska republika, kakor je razvidno iz točk 30 in 39 te sodbe, v odgovoru na tožbo predložila rezultate reprezentativnih vzorcev, odvzetih iz čistilne naprave, ki dokazujejo njeno ustrezno delovanje in za obdobje od 27. novembra 2012 do 28. julija 2016 kažejo na učinkovitost čiščenja zbrane komunalne odpadne vode glede na Direktivo 91/271. V zvezi s tem je Komisija tako v repliki kot na obravnavi potrdila, da se za trenutno zbrano komunalno odpadno vodo dejansko uporablja postopek čiščenja v skladu z zahtevami te direktive.

84 Vendar, prvič, čeprav je glavno omrežje v regiji Thriasio Pedio v celoti vzpostavljeno, sekundarno omrežje v sektorju Kato Elevzina aglomeracije Elevzina, kot trdi Komisija in kot je med drugim priznala sama Helenska republika, tudi na obravnavi pred Sodiščem, še ni zgrajeno. Zato ni mogoče šteti, da je gradnja sekundarnega omrežja v regiji Thriasio Pedio v celoti končana.

85 Drugič, glede priključitve vseh prebivalcev regije Thriasio Pedio na terciarno omrežje, tudi ob predpostavki, da je trditev Helenske republike na obravnavi, da je 50,7 % PE te regije že priključenih na to omrežje, utemeljena, kar Komisija prereka, ostaja dejstvo, da 49,3 % PE navedene regije še ni priključenih na to terciarno omrežje.

86 V teh okoliščinah Sodišče meni, da Helenska republika ni dokazala, da je na dan obravnave pred Sodiščem v celoti izvršila obveznosti iz sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385).

87 Zato Sodišče meni, da je naložitev plačila denarne kazni Helenski republiki ustrezni finančni način, da se jo spodbudi k sprejetju potrebnih ukrepov za odpravo neizpolnitve obveznosti, ugotovljene v sodbi z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), in da se zagotovi njena izvršitev v celoti.

88 Ni pa mogoče vnaprej izključiti, da bi bila na dan razglasitve te sodbe v celoti izvršena sodba z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385). Tako je treba denarno kazen naložiti le, če bi neizpolnitev obveznosti na dan te razglasitve še obstajala (glej po analogiji sodbo z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 66).

89 Iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da je treba denarno kazen določiti glede na stopnjo potrebnega prepričevanja, da država članica, ki ni izvršila sodbe glede neizpolnitve obveznosti, spremeni svoje ravnanje ter odpravi očitano kršitev (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 67 in navedena sodna praksa).

90 Sodišče mora pri izvrševanju pooblastila za odločanje po prostem preudarku na tem področju določiti denarno kazen tako, da je ta po eni strani prilagojena okoliščinam in po drugi strani sorazmerna z ugotovljeno kršitvijo in s plačilno zmožnostjo zadevne države članice (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 68).

91 Predlogi Komisije v zvezi z denarno kaznijo Sodišča ne zavezujejo in so zgolj koristna oporna točka. Tudi smernice, kot so te iz sporočil Komisije, za Sodišče niso zavezujoče, temveč prispevajo k zagotavljanju preglednosti, predvidljivosti in pravne varnosti v zvezi z ravnanjem Komisije, ko ta institucija Sodišču daje predloge. V okviru postopka, ki poteka na podlagi člena 260(2) PDEU in ki se nanaša na neizpolnitev obveznosti, ki je država članica ni odpravila, čeprav je bila ta neizpolnitev obveznosti ugotovljena že s prvo sodbo, izdano na podlagi člena 258 PDEU, mora namreč Sodišče ohraniti prosto presojo pri določitvi denarne kazni v znesku in obliki, za katero meni, da je ustrezna za spodbuditev te države članice k prenehanju neizvrševanja obveznosti, ki izhaja iz te prve sodbe Sodišča (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 69).

92 Pri določitvi zneska denarne kazni so temeljna merila, ki jih je treba upoštevati za zagotovitev njene prisilne narave z namenom enotne in učinkovite uporabe prava Unije, načeloma teža kršitve, trajanje kršitve in zmožnost plačila zadevne države članice. Pri uporabi teh meril je treba upoštevati zlasti posledice neizvršitve za zasebne in javne interese ter nujnost, da zadevna država članica izpolni svoje obveznosti (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 70).

93 Prvič, glede teže kršitve je treba opozoriti, da je namen Direktive 91/271 varstvo okolja. Neobstoj ali nezadostnost zlasti naprav za čiščenje komunalne odpadne vode ima lahko škodljive posledice za okolje in jih je treba šteti kot zelo resne (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 71).

94 Poleg tega je treba kot oteževalno okoliščino šteti okoliščino, da sodba z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), kot je razvidno iz navedb Helenske republike, še ni bila v celoti izvršena, kar pomeni skoraj dvajsetletno zamudo, ker bi morala biti obveznost zagotovitve skladnosti sekundarnega postopka čiščenja komunalne odpadne vode v regiji Thriasio Pedio izpolnjena najpozneje 31. decembra 1998 (glej v zvezi s tem sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija, C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385, točka 51). Sodišče lahko torej le ugotovi, da kršitev zelo dolgo traja in da gre glede na navedeni cilj za resno kršitev (glej po analogiji sodbo z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 74).

95 Trditve Helenske republike, da komunalna odpadna voda, ki jo odvaja prebivalstvo regije Thriasio Pedio, ki ni priključeno na terciarno omrežje, ni izpuščena v naravo, ampak se s cisternami odpelje v sosednjo čistilno napravo, pri čemer jo poleg tega prereka Komisija, ni mogoče sprejeti, ker Helenska republika ni predložila elementov, ki bi dokazali dobro delovanje takega kanalizacijskega sistema.

96 Navesti pa je treba, da se je položaj v regiji Thriasio Pedio izboljšal glede na položaj ob začetku postopka zaradi neizpolnitve obveznosti, v katerem je bila izrečena sodba z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385). Namreč, čeprav v tem času kanalizacijskega sistema za komunalne odpadne vode sploh ni bilo, pa je bilo na dan, ko je Sodišče preučilo dejansko stanje, glavno omrežje v celoti končano, sekundarno omrežje je treba končati le še v sektorju Kato Elevzina, priključitev prebivalstva regije Thriasio Pedio na terciarno omrežje, kot je zatrjevala Helenska republika v svojih vlogah, pa je dosegla 45 % PE te regije. V zvezi s tem pa odstotka 50,7 %, ki ga je navedla ta država članica, kot je razvidno iz točke 85 te sodbe, ni mogoče sprejeti, ker ni dokazala njegove utemeljenosti.

97 Zato je treba ugotoviti, da je v tej zadevi velikost škode, ki se na dan izreka te sodbe še naprej povzroča zdravju ljudi in okolju zaradi očitane neizpolnitve obveznosti, v veliki meri odvisna od števila mest, na katera se nanaša ta neizpolnitev. Zato je ta škoda manjša od tiste, ki je nastala zdravju ljudi in okolju zaradi začetne neizpolnitve obveznosti, ki je bila ugotovljena v sodbi z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385) (glej po analogiji sodbo z dne 2. decembra 2014, Komisija/Grčija, C-378/13, EU:C:2014:2405, točka 56).

98 Poleg tega je treba kot olajševalno okoliščino upoštevati dejstvo, da je, kot trdi Helenska republika, regija Thriasio Pedio regija, ki ima veliko arheološko dediščino, ter da zaradi arheoloških izkopavanj in odkritij arheoloških ostankov sekundarno omrežje ni bilo zgrajeno le v sektorju Kato Elevzina aglomeracije Elevzina.

99 Drugič, glede trajanja kršitve je treba opozoriti, da ga je treba oceniti glede na trenutek, ko Sodišče presoja dejansko stanje, in ne glede na trenutek, ko Komisija pri njem vloži tožbo. V tem primeru pa je trajanje kršitve, in sicer več kot štirinajst let od dneva razglasitve sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), precej dolgo (glej po analogiji sodbo z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 76).

100 Namreč, čeprav člen 260(1) PDEU ne določa natančnega roka, v katerem je treba sodbo izvršiti, interes takojšnje in enotne uporabe prava Unije v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča zahteva, da se postopek izvršitve začne takoj in se čim prej konča (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 77 in navedena sodna praksa).

101 Tretjič, glede plačilne zmožnosti zadevne države članice iz sodne prakse Sodišča izhaja, da je treba upoštevati nedavno gibanje bruto domačega proizvoda (BDP) države članice, kakor je izkazano ob presoji dejanskega stanja, ki jo opravi Sodišče (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 78). V zvezi s tem je treba upoštevati trditve Helenske republike, da se je njen BDP zmanjšal za 25,5 %, med letom 2010 in letom 2016, ko je ta država članica pri Sodišču vložila odgovor na tožbo.

102 Poleg tega je Komisija Sodišču predlagala, naj se denarna kazen glede na dosežen napredek pri izvrševanju sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), postopno znižuje.

103 V zvezi s tem je treba navesti, da je, čeprav je treba za zagotovitev popolne izvršitve sodbe Sodišča zahtevati celotno denarno kazen, dokler država članica ne sprejme vseh potrebnih ukrepov za prenehanje neizvrševanja obveznosti, vendarle v posebnih primerih mogoča sankcija, ki upošteva morebitni napredek države članice pri izpolnjevanju njenih obveznosti (glej v tem smislu sodbo z dne 2. decembra 2014, Komisija/Grčija, C-378/13, EU:C:2014:2405, točka 60).

104 Komisija v tem primeru predlaga, da se za izračun zneska denarne kazni upošteva postopno zmanjševanje števila PE, neusklajenega z zahtevami iz Direktive 91/271, kar bi omogočilo upoštevanje napredka Helenske republike pri izvrševanju sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), in načela sorazmernosti. S tem postopnim zniževanjem je treba Helensko republiko spodbuditi ne le, da v najkrajšem možnem času dokončno vzpostavi kanalizacijski sistem v sektorju Kato Elevzina, ampak tudi, da zagotovi vzpostavitev kanalizacijskega sistema v skladu z zahtevami Direktive 91/271 v celotni regiji Thriasio Pedio.

105 Sodišče glede na vse okoliščine te zadeve meni, da je ustrezno naložiti denarno kazen s postopnim zmanjševanjem v višini 18.000 EUR na dan.

106 Glede periodičnosti denarne kazni se njen degresivni del v skladu s predlogom Komisije določi na polletni osnovi, saj lahko zagotavljanje dokaza o skladnosti z Direktivo 91/271 zahteva določen čas, ter tako, da se upošteva morebitni napredek tožene države članice. Tako je treba znižati celotni znesek, ki se nanaša na vsako od teh obdobij, za odstotek, ki ustreza deležu, ki predstavlja število enot PE, ki so bile v regiji Thriasio Pedio dejansko usklajene s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385) (glej po analogiji sodbo z dne 15. oktobra 2015, Komisija/Grčija, C-167/14, neobjavljena, EU:C:2015:684, točka 66).

107 Zato Sodišče meni, da je v okviru izvajanja svojega pooblastila za odločanje po prostem preudarku primerno določiti polletno denarno kazen v višini 3.276.000 EUR.

108 Iz vseh zgoraj navedenih ugotovitev je razvidno, da je treba Helenski republiki naložiti, naj Komisiji plača denarno kazen 3.276.000 EUR na polletje zamude pri izvrševanju ukrepov, potrebnih za uskladitev s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), od dneva razglasitve te sodbe do izvršitve sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), v celoti, katere dejanski znesek je treba izračunati na koncu vsakega šestmesečnega obdobja z znižanjem celotnega zneska glede vsakega od teh obdobij za odstotek, ki ustreza deležu, ki predstavlja število enot PE, ki so bile v regiji Thriasio Pedio na koncu zadevnega obdobja dejansko usklajene s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), glede na število enot PE, ki na dan razglasitve te sodbe v tej regiji niso bile usklajene s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385).

Pavšalni znesek

Trditve strank

109 Komisija Sodišču predlaga, naj Helenski republiki naloži plačilo dnevnega pavšalnega zneska v višini 3828 EUR, izračunanega na podlagi sporočila z dne 13. decembra 2005, katerega znesek izhaja iz pomnožitve enotne pavšalne osnove v višini 220 EUR s koeficientom teže 5 in faktorjem „n“ 3,48, od dneva razglasitve sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), do dneva razglasitve te sodbe ali do dneva, ko bo izvršena sodba z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), če do te izvršitve pride pred razglasitvijo te sodbe.

110 V tej zadevi naj bi preteklo 4165 dni med sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), in odločitvijo Komisije o vložitvi te tožbe na podlagi člena 260(2) PDEU, in sicer 19. novembra 2015. Zato naj bi bil skupni pavšalni znesek na dan te odločitve Komisije enak dnevnemu pavšalnemu znesku, navedenemu v prejšnji točki, pomnoženemu s tem številom dni, in sicer 15.943.620 EUR, ta znesek pa naj bi bil višji od najnižjega pavšalnega zneska, določenega za Helensko republiko, ki je 1.933.000 EUR.

111 Ker pavšalni znesek presega najnižji pavšalni znesek, naj bi bilo treba naložiti dnevni pavšalni znesek v višini 3828 EUR na način, določen v točki 110 te sodbe.

112 Helenska republika trdi, da je izvršila sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), ker so bila dela za zagotovitev njene izvršitve izvedena in so bili v zvezi z deli, ki jih je treba še izvesti, v ta namen že sprejeti potrebni ukrepi. Poleg tega naj bi ta država članica sistematično in lojalno sodelovala s službami Komisije. Poleg tega naj ne bi obstajala ponovitvena nevarnost, ker naj bi Helenska republika odpravila ali vsaj bistveno zmanjšala vse dodatne škodljive vplive na okolje. Ta država članica tako trdi, da naložitev plačila pavšalnega zneska v tej zadevi ni upravičena.

113 Če bi Sodišče Helenski republiki vseeno naložilo pavšalni znesek, ta država članica opozarja, da dan, ki bi ga bilo treba upoštevati kot izhodišče za njegov izračun, ne more biti dan razglasitve sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), ker zaradi gradbenih del, ki so takrat potekala, te sodbe ni bilo mogoče izvršiti na ta dan, ampak na dan po izteku razumnega roka za njeno izvršitev.

114 Vsekakor bi moralo Sodišče presoditi, ali je treba objektivno tej državi članici glede na „zelo težke“ gospodarske razmere, s katerimi naj bi bila soočena Helenska republika, naložiti plačilo tega zneska ali jo je treba, nasprotno, v celoti oprostiti njegovega plačila.

115 Helenska republika vsekakor izpodbija metodo izračuna Komisije. Zatrjuje, da če bi ji moralo biti naloženo plačilo dnevnega pavšalnega zneska, bi moral ta znašati 765,60 EUR, če pa bi ji Sodišče naložilo enkratni pavšalni znesek, bi moral ta znašati 1.933.000 EUR.

Presoja Sodišča

116 Najprej je treba spomniti, da je Sodišče pri odločanju po prostem preudarku, ki ga ima na tem področju, pristojno, da kumulativno določi denarno kazen in pavšalni znesek (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 91).

117 Naložitev plačila pavšalnega zneska in določitev morebitne višine tega zneska morata v vsakem posameznem primeru temeljiti na upoštevanju vseh bistvenih elementov, ki se nanašajo na značilnosti ugotovljene neizpolnitve obveznosti in na ravnanje države članice, na katero se nanaša postopek, ki se je začel na podlagi člena 260 PDEU. Ta člen v zvezi s tem Sodišču podeljuje široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku pri odločitvi, ali je treba naložiti tako sankcijo ali ne, in morebitni določitvi njenega zneska (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 92).

118 V tej zadevi so vsi pravni elementi in dejstva, na podlagi katerih je bila ugotovljena zadevna neizpolnitev obveznosti, zlasti okoliščina, da so bile že razglašene druge sodbe, in sicer poleg sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), sodbi z dne 7. februarja 2013, Komisija/Grčija (C-517/11, neobjavljena, EU:C:2013:66), in z dne 15. oktobra 2015, Komisija/Grčija (C-167/14, neobjavljena, EU:C:2015:684), s katerima je bilo ugotovljeno, da Helenska republika ni izpolnila obveznosti na področju čiščenja komunalne odpadne vode, pokazatelj, da je za

učinkovito preprečevanje poznejših podobnih kršitev prava Unije treba sprejeti odvračalni ukrep, kot je naložitev plačila pavšalnega zneska (glej po analogiji sodbo z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 93).

119 V teh okoliščinah mora Sodišče v okviru pooblastila za odločanje po prostem preudarku ta pavšalni znesek določiti tako, da bo ta na eni strani prilagojen okoliščinam in na drugi sorazmeren s storjeno kršitvijo (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 94).

120 Med dejavniki, ki jih je treba glede tega upoštevati, so zlasti elementi, kot sta teža kršitve in obdobje trajanja očitane neizpolnitve obveznosti po razglasitvi sodbe, s katero je bila ugotovljena (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 95).

121 Okoliščine te zadeve, ki bi jih bilo treba upoštevati, izhajajo zlasti iz ugotovitev iz točk od 92 do 101 te sodbe v zvezi s težo in trajanjem kršitve ter zmožnostjo plačila zadevne države članice.

122 V zvezi s težo zadevne kršitve je treba navesti, da glede izgradnje sekundarnega omrežja le en del aglomeracije ostaja brez takega omrežja, in sicer sektor Kato Elevzina v aglomeraciji Elevzina, odstotek PE regije Thriasio Pedio, priključen na terciarno omrežje, pa znaša 45 %. Vendar je treba navesti, da ta regija povprečno v večjem delu obdobja med dnem razglasitve sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), in dnem razglasitve te sodbe, ni imela niti ene čistilne naprave, saj je ta začela obratovati šele 27. novembra 2012. Zato je treba to kršitev šteti za težjo tako pri izračunu pavšalnega zneska kot pri določitvi denarne kazni.

123 Poleg tega je treba glede trajanja kršitve, poleg ugotovitev iz točk 99 in 100 te sodbe, pri določitvi pavšalnega zneska upoštevati dejstvo, da Helenska republika, čeprav je sistematično sodelovala s službami Komisije, ni spoštovala različnih časovnih načrtov, ki jih je sama določila, da bi zagotovila uskladitev čiščenja komunalne odpadne vode v celotni regiji Thriasio Pedio. Iz spisa, predloženega Sodišču, je namreč razvidno, da Komisija od te države članice ni prejela nobenega zanesljivega časovnega načrta, na podlagi katerega bi bilo mogoče oceniti, od katerega dne bi lahko Komisija ugotovila dejanski napredek pri izvajanju ukrepov, potrebnih za izvršitev sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), in tako za uskladitev z zahtevami iz Direktive 91/271.

124 Utemeljitev, na katere se v zvezi s tem sklicuje Helenska republika, in sicer dejstvo, da naj bi zamuda pri izvrševanju te sodbe nastala zaradi notranjih težav, ni mogoče sprejeti. Kot je bilo opozorjeno v točki 53 te sodbe, se namreč država članica ne more sklicevati na notranje težave, da bi upravičila nespoštovanje obveznosti, ki izhajajo iz prava Unije, zato take trditve ni mogoče sprejeti.

125 Torej je treba ugotoviti, da je neizpolnitev obveznosti, ki se očita Helenski republiki, trajala dolgo časa.

126 Nazadnje, kot je zatrjevala Komisija, je treba upoštevati veliko število sodb, navedenih v točki 118 te sodbe, v katerih so bile ugotovljene neizpolnitve obveznosti Helenske republike na področju čiščenja komunalne odpadne vode. Ponavljajoče se kršitve države članice pa so še bolj nesprejemljive, ker do njih prihaja v sektorju, v katerem so posledice na zdravje ljudi in na okolje še posebej pomembne. V zvezi s tem lahko ponavljajoče se kršitve države članice na določenem področju kažejo na to, da učinkovito preprečevanje ponovitve podobnih kršitev prava Unije v prihodnje terja sprejetje odvračalnega ukrepa, kot je naložitev pavšalnega zneska (sodba z dne 22. junija 2016, Komisija/Portugalska, C-557/14, EU:C:2016:471, točka 99).

127 Vendar, kot je bilo navedeno v točki 121 te sodbe, je treba upoštevati tudi dejavnike, kot so navedeni v točkah od 92 do 101 te sodbe, med njimi tiste v zvezi s težavami, povezanimi z arheološkimi izkopavanji in odkritji arheoloških ostankov v regiji Thriasio Pedio ter z vplivi gospodarske krize, ki jo je utrpela Helenska republika, na zmožnost plačila te države članice.

128 Glede na vse zgoraj navedene ugotovitve Sodišče meni, da bo s tem, da se pavšalni znesek, ki ga mora plačati Helenska republika, določi na 5.000.000 EUR, opravljena pravična presoja okoliščin primera.

129 Zato je treba Helenski republiki naložiti, naj Komisiji plača pavšalni znesek 5.000.000 EUR.

Stroški

130 V skladu s členom 138(1) Poslovnika se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Komisija je predlagala, naj se Helenski republiki naloži plačilo stroškov, in ker je bila ugotovljena neizpolnitev obveznosti, se ji naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Helenska republika s tem, da ni sprejela vseh ukrepov, potrebnih za izvršitev sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), ni izpolnila obveznosti iz člena 260(1) PDEU.**

2. **Če neizpolnitev obveznosti, ugotovljena v točki 1, na dan razglasitve te sodbe še traja, se Helenski republiki naloži, naj Evropski komisiji plača denarno kazen 3.276.000 EUR na polletje zamude pri izvrševanju ukrepov, potrebnih za uskladitev s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), od dneva razglasitve te sodbe do izvršitve sodbe z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), v celoti, katere dejanski znesek je treba izračunati na koncu vsakega šestmesečnega obdobja z znižanjem celotnega zneska glede vsakega od teh obdobij za odstotek, ki ustreza deležu, ki predstavlja število enot populacijskega ekvivalenta, ki so bile v regiji Thriasio Pedio na koncu zadevnega obdobja dejansko usklajene s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385), glede na število enot populacijskega ekvivalenta, ki na dan razglasitve te sodbe v tej regiji niso bile usklajene s sodbo z dne 24. junija 2004, Komisija/Grčija (C-119/02, neobjavljena, EU:C:2004:385).**

3. **Helenski republiki se naloži, naj Evropski komisiji plača pavšalni znesek 5 milijonov EUR.**

4. **Helenski republiki se naloži plačilo stroškov.**

Podpisi